

Egyiptomi csillagok

A legrosszabb időben látogattam Egyiptomba — júniusban. Bár lehet, hogy a július és az augusztus még rosszabb lett volna... Piramis-országban az egész év turistaszezon, de a nyár az afrikai turistaszekzonja. Én azonban nem turistautra mentem, nemcsak királysírt nézni, hanem dolgozni is, és megismerni a Heluáni Csillagászati és Geofizikai Intézetet. Dolgozni annyit, amennyit a múzeumjárás és piramiszézés mellett Nílus-országban két hét alatt lehet. Mert hát még télen is nagyon meleg van, nemhogy júniusban. Azután Szfinx-országban az idő is másképpen múlik, meglassult a járása a sokezer év alatt. És végül, a különböző nehézségek. Úgy éreztem, egy magyarnak akkora a kontraszt, mint egy amerikainak lehet Magyarországon. Fénymásolatot készíteni egy cikkről? Megvenni egy vonatjegyet? Aki váltott már repülő- vagy vonatjegyet nyugaton és itthon, extrapolálhat. Kényelmetlenül éreztem magam, amikor ez eszembe jutott, és kevésbé mérgeződtem, amikor nekem egészen egyszerűnek tűnő dolgokat nem tudtam elintézni.

A kairói gép késő este indul Budapestről, és javában éjszaka van, mikor odaér. Vártak a reptéren, az obszervatórium egy dolgozója a kislányával, és egy sofőr. Azzal fogadtak, hogy egy nappal korábban érkeztem, mint azt előre jeleztem, még szerencse, hogy ők jobban tudják, mikor jön a budapesti járat. Én nem így vélekedtem, de inkább rájuk hagytam a dolgot. Csak később sikerült megfejtennem, hogy sajtóságos módon keverik az európai és a mohamedán időszámítást — az új napot nem nulla órától, hanem a napfelkeltétől számítják. Kísérőim rögtön Kottamiába, az Intézet sivatagi obszervatóriumába vittek.

Egy elég félelmetes éjszakai utazás következett a sivatagon keresztül. Időnként egészen elfogyott alólunk az út, homokban vagy kövek között mentünk. Álmosan és zavaró-

dottan, sorsomba beletörődve ültem az ütött-kopott mikrobuszban. Úgy egy óra múlva emelkedni kezdett az út, végül egy nagy kupola bontakozott ki a sötétebből, a nyitott részen keresztül világosság ömlött a lasan már véget érő éjszakába. A földszinti tüköralumíniumozó helyiség emberekkel volt tele — hangosan beszélgettek, egyikük gumicsőből vizet locsolt egy nagy-nagy üvegkorongra, mások degeszre tömött, öklömnyi vászonbatyucskákkal dörgölték a korong felületét. A korong a kottamiai 1,8 méteres teleszkóp főtükre volt. Éppen újraalumíniumozás előtt állt, a régi alumíniumréteget tisztították le róla. Másnap új réteget próbáltak felgőzölni rá a vákuumkamrában, de valami probléma merült fel, úgyhogy az alumíniumozás nem sikerült. Amíg haza nem utaztam, a probléma nem oldódott meg (vagy talán újabban merültek fel?), észlelni nem észleltem.

A Kottamiai Obszervatórium a keleti sivatag közepén, egy magaslaton található. Ez a sivatag kősi-vatag, homok nemigen van, csak kövek, rozsdás konzervdobozok (nem sikerült felmérnem, a civilizáció eme vívmányai meddig terjednek az obszervatórium környezetében); rohamsisak és töltényhüvelyek, kagylóhéjak meg csigaházak.

A sivatagban az volt a legmeglepőbb, hogy hideg. Még nappal is hidegebb volt, mint Kairó. A vendégházak előtt hatalmas kaktuszok, és egy másik meglepetés — cserepes Euphorbiám bokornyí nénikéje. A kottamiai égbolt nem volt idegen, csak a csillagok kapaszkodtak kicsit meredekebben az égbolt tetejére, és a Skorpió farka emelkedett szokatlanul magasra a látóhatár fölé. Az átlátszóság meglepően rossz volt, alighanem a lebegő por játszotta a hiányzó vízpára szerepét.

Két napot töltöttem a sivatagi obszervatóriumban, megnéztem a műszerparkot, ettem a kopt szakács

főztjét, beszélgettem a fiatal as-
piránsokkal. Ezután visszavitték
Kairóba, egy heliopoliszi szállodá-
ba. Innen jártam ki az intézetbe,
Heluánba, ami a várostól valamivel
délebbre fekszik. Az intézet épüle-
teinek többségét az angolok építet-
ték a század elején, az egyik hom-
lokzatán 1903-as évszám volt. Azok
is az angolok lehetnek, akik a régi
épületeket kifestették és bebúto-
rozták. Van egy nagyobbajta, om-
ladozó kupola is, valamikor egy ref-
raktor állt benne. Az egyik ház
mellett egy csodaszép kert, pálmák-
kal és kaktuszokkal. A dolgozókat
mikrobuszok szállítják Kairóból He-
luánba — az egyik ilyen busz ho-
zott és vitt engem is. A városköz-
pontba metróval jártam be a szálló-
damból — itt egy HÉV-szerű közle-
kedési eszközt neveznek így. Amikor
először utaztam rajta egyedül, az
egyik állomásnál nem indult tovább
a szerelvény. A mellettem ülő arab
fiúk kihajoltak az ablakon, hátra-
néztek, majd nevetve rázták a vál-
lamat, nézzem én is: kigyulladt a
mögöttünk lévő kocsi. Füst gomoly-
gott, az emberek kiugráltak az ab-
lakain, egyszerre kiabáló, izga-
tott, nevető emberekkel lett tele a
peron. Taxival kellett tovább men-
jek, ekkor mérköztem meg először a
kairói taxisofőrökkel. Az első mér-
közésből győztesen kerültem ki, és
a győzelem öröme elegendőnek bizo-
nyult, hogy a következő napok vere-
ségei ne viseljenek meg túlságosan.

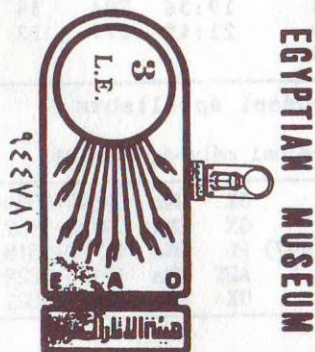
A szállodám portása (aki a tele-
fonközpontot is kezelte) úgy gon-
dolta, hogy nem baj, ha nem érti,
milyen beszélgetést kér tőle a
csehszlovák csillagász-vendég ango-
lul — biztos, hogy a másik európai
vendéggel, a másik csillagászzal
akar beszélni. Így hát az én szobá-
mat kapcsolta, így megismerkedtem
egy ondrejovi kollégával. A cseh-
szlovák kolléga lelkes volt és
hegymászó — ezt rögtön be is je-
lentette nekem, kérve, hogy nézzem
el a furcsaságait. Szántszándékkal
jött az évnék ebben a szakában: ki
akarta próbálni, hogy bírja a mele-
get. Nálam jobban bírta.

Néhány nap múlva (közben megnéz-
tem az Egyiptomi Múzeumot és a gi-
zei piramisokat) együtt repültünk
Asszuánba és Luxorbá. Asszuánban a
repülőtéren senki sem várt bennün-
ket, (másutt sem, pedig kellett
volna). Csak annyit tudtunk, hogy
az intézetnek van itt egy földren-
gési obszervatóriuma, ennek a ven-
dégházában lesz a szállásunk. Két-
ségbeesetten kérdezősködtünk, az
obszervatóriumot azonban nem ismer-
te senki. Végül összeakadtunk vala-
kivel, aki úgy tűnt, tudja mit ke-
resünk. Azt mondta, majd segít raj-
tunk, csak várjunk tíz percet. Tíz
perc múlva előállt egy szép metál-
ké, luxusállapotú (Egyiptomban
nagy szó!) Mercédesz, ősz néger so-
főrrel. A sofőr nem beszélt ango-
lul, némán kiszállt és kinyitotta
előttünk a hátsó ajtót. Bevitt a
városba, bekísért egy modern, fes-
tékuszagú, festőlétrás-festékbödönös
új épületbe, a földregési obszer-
vatórium munkatársaihoz. Még egy
fél óráig ácsorgott mögöttünk, vé-
gül a geofizikusok tolmácsolásával
megkérdezte, szükségünk van-e még a
szolgálataira? Kicsit megdöbben-
tünk. Ez volt az első találkozásunk
a High Dam Authority-vel. A High
Authority nagyhatalom, a földren-
gési állomás azért lehet a heluáni
intézet legjobban ellátott részle-
ge, mivel a Nagy Gát Hatóság pénze-
li.

Amikor a Nasszer-tavat feltöl-
tötték, elkezdett rengeni a föld. A
víztározó a Föld egyik legnagyobb
tava, és törésvonalak húzódnak
alatta. Ha a vízből egy nagyobb
adagot leeresztenek, megváltozik a
kőzetekre nehezedő terhelés, és
földrengés pattan ki. A High Dam
Authority elég gazdag, és eléggé be-
van ijedve ahhoz, hogy a földren-
gés kutatókat finanszírozza. A Nagy
Gát elég erős, de mi lesz, ha mégis
jön egy, az eddigieknél nagyobb
földrengés? Megnéztük az intézetet,
megnéztük a Nagy Gátat, majd feluk-
kát béreltünk, és áthajóztunk a Ní-
luson, a várossal szemközt fekvő
szigetekre. Az egyik sziget maga
volt a Paradicsom — egykor Lord

Kirtchener, az angol főkörmányzó botanikus kertje, ma nyilvános park. Mivel az állomáson nem értesültek az érkezésünkről, a vendégszobákba nem juthattunk be. Egy fiatal geodéta hívott meg nagylelkűen a lakására, töltsük ott az éjszakát. (Mint az ágyneműből kitűnt, számos más esetben tehetett hasonló nagylelkű ajánlatot...)

Másnap reggel Asszuánból Luxorba repültünk. Egy ösreg komppal rögtön átkeltünk a nyugati partra, az évezredek óta halott királyokat, királynőket, hercegeket és nemeseket, a sírokat díszítő festőket és szobrászokat halhatatlanná tévő túlvilági birodalomba. Bérelt kocsi-val jártuk végig a nevezetességek egy részét — a fél nap csak ízelítőre elég. A Királyok Völgye lélegzetállító volt — Tutanhamon jelenléte, a festett szárnyas kígyók és keselyűk, és sok helyütt: a mennyezeten csillagok. Öt pálcikából összerakott Möricka-csillagok, szabályos sorokban, mintha tapétaminta lenne. De mégis csillagok, a királyok sírkamráinak a hegy belsejében is a csillagos ég a fedele. VI. Ramszesz sírja kivétel, itt az égbolt figurákkal van tele, emberalakokkal, bárkákkal, hieroglifákkal és Nut égboltistennő világot átfogó képmásaival. A tapéta-égbolttól a textiltervezők is ihletet kaptak, a mintát viszontláttam az EgyiptAir egyik repülőgépének szőnyegén. Csillagok a lábunk alatt? Talán azt akarták sugallni, hogy olyan magasan repülünk.

Késő este indultunk vissza Kai-róba, megintcsak repülön. Csak indultunk, mert tíz perccel a felszállás után már fordultunk is vissza. A légikisasszony udvariasan közölte arabul, angolul és franciául, hogy rögtön vissza kell térnünk a luxori reptérre. Mérsékelt pánik tört ki — arabul, angolul és franciául. Most visszakaptam a cseh-szlovák kollégától az ugratást (hogyan kell tűz esetén a metró ablakán kiugrani): megkérdezte, tudom-e, ilyenkor hogy kell az ablakon kiugrani. De nem történt baj, simán le szálltunk. Mint később kiderült, nem tudták behúzni a futóműveket. Egy órán át ültünk a gépben, (hátha meg tudják javítani — este 11 óra), két órán át a tranzitváróban (hátha küldenek egy új gépet — éjjel 1 óra), majd felszolgálták a repülön esedékes szendvicseket (hátha ettől megnyugszunk — éjjel fél kettő). Ezután közölték, hogy elvisznek egy szállodába, majd csak másnap indulunk. Buszokba rakták a társaságot, és visszaindultunk a városba. Jobb és olcsóbb szállodák előtt húztunk el a kihalt utcákon, és a hangulat az épp közeledő szálloda csillagainak számával arányban emelkedett és hanyatlott. Végül talán a legdrágábbhoz érkeztünk, a Sheratonhoz. A központi épületben gyorsan megkaptuk a kulcsokat, és hegemászó barátommal elfoglaltuk a helyünket az egyik kerti luxusbungalóban. Az ajtónk előtt fényesre suvickolt virágok és pálmák (nem műanyag!), az ablakunk előtt vagy hat méterre a Nílus, kicsit távolabb, egy műtőcsában, két igazi pelikán. Sikerült megállnom, hogy ne írjak levelet minden ismerősömnök az asztalon található Sheraton fejléces levélpapíron...

Egyiptom olyan ország, ahová feltétlenül el akar menni az ember, azután soha többé, azután feltétlenül még egyszer. Mennék már én is megint, megnézni a fáraó napbárkáját, amit már láttam, Alexandriát, a Sinait, és a többit, amit még nem.

HOLL ANDRÁS